

AQRAR SEKTORDA İKT-DƏN İSTİFADƏNİN VƏ ELMİ TEXNİKİ TƏRƏQQİNİN NƏİLİYYƏTLƏRİNİN TƏTBİQİNİN MÜASİR VƏZİYYƏTİNİN TƏHLİLİ

İ.A.MƏNSİMƏZƏDƏ

Azərbaycan Kooperasiya Universiteti

Məqalədə Azərbaycanda İKT-nin və elektron kommersiyanın kənd təsərrüfatına tətbiqi və aqrar sektorda biznesin inkişafına təsiri şərh edilmiş, bu sahədə son illərdə Azərbaycanda həyata keçirilmiş tədbirlər, qanunvericilik sahəsində ən son yeniliklər, Sərəncamlar, Proqramlar və Kənd Təsərrüfatı nazirliyinin "elektron kənd təsərrüfatı"nın formalaşdırılması istiqamətində fəaliyyəti barədə ətraflı məlumat verilmiş, əldə ediləcək nəticələr göstərilmişdir.

Açar sözlər: kənd təsərrüfatı, "Kənd təsərrüfatı ili", İnformasiya-Kommunikasiya Texnologiyaları, aqrar münasibətlər, aqroparklar, elektron kənd təsərrüfatı, elektron xidmətlər, elektron hökumət, elektron kommersiya, elektron qeydiyyat sistemi, aqrar sektora dövlət dəstəyi.

Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatının inkişafı çox uzun bir yol keçmişdir. Tarixi baxımdan bunu bir neçə mərhələyə bölmək olar. Bu mərhələlərdən ən əsası Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonrakı mərhələdir ki, hal – hazırda da bu mərhələ davam etməkdədir. Kənd təsərrüfatının inkişafı Azərbaycan Respublikasının iqtisadi siyasətinin əsasını təşkil edir. Bu sahədə görülməsi nəzərdə tutulan işlər çoxdur.

Aqrar sahəyə dövlət qayğısını zəruri edən səbəblərdən biri bu sahənin əsasını təşkil edən kənd təsərrüfatının özünəməxsus xüsusiyyətlərinin olmasıdır. Belə ki, bu sahə özünün struktur-texnoloji modernləşməsi, əsas istehsal fondlarının yenilənməsi və təbii-ekoloji ehtiyatların təkrar istehsalı sürətinin aşağı olması ilə iqtisadiyyatın digər sahələrindən fərqlənir. Eyni zamanda kənd təsərrüfatı fəaliyyəti üçün ümumi əlverişsiz şəraitin, bazar infrastrukturun lazımi səviyyədə inkişaf etməməsi, kənd təsərrüfatı məhsul istehsalçılarının maliyyə, material-texniki və informasiya ehtiyatları ilə təmin olunmasının və hazır məhsul bazarına çıxışının çətin olması da sahənin inkişafına təsir göstərir. Digər tərəfdən kapital çatışmazlığı səbəbindən kənd təsərrüfatı, xammal və ərzaq bazarının qeyri-sabit olması, bu sahənin inkişafına şəxsi investisiya axınının azlığı, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalında sığortanın zəif inkişafı, kənd təsərrüfatı məhsulları ilə istehsal-texniki təminatlı mallar və kənd təsərrüfatına göstərilən xidmətlərin qiymətləri arasında kəskin uyğunsuzluğun mövcud olması da kənd təsərrüfatının inkişafında böyük çətinliklər yaradır. Bu səbəbdən kənd təsərrüfatı iqtisadiyyatın real sektorunun digər sahələrinə nisbətən tez-tez dəyişən iqtisadi və texnoloji şəraitə çox gec uyğunlaşır və sahənin səmərəli fəaliyyəti yalnız dövlətin aktiv dəstəyi sayəsində mümkün olur. Bu dəstək isə kənd təsərrüfatının davamlı inkişafını, məhsul istehsalçılarının gəlirlə

işləməsini, geniş təkrar istehsalın təşkilini, istehlakçıların mənafeələrinin müdafiə olunmasını, kənd təsərrüfatı bazarının sabitliyini, kəndlərin inkişafını və ətraf mühitin mühafizəsini təmin etmək üçün müxtəlif istiqamətlərdə göstərilir.

Kənd təsərrüfatına göstərilən ümumi dəstək İqtisadi İnkişaf Əməkdaşlıq Təşkilatının metodikası ilə aqrar məhsul istehsalçıları və istehlakçıları dəstəkləməyə, habelə ümumi tədbirlərə (aqrar infrastrukturun dəstəklənməsinə) xərclənən vəsaitlərin cəmi kimi müəyyən edilir. Bu dəstək isə dövlətlərin ictimai-siyasi və iqtisadi vəziyyətindən asılı olaraq müxtəlif səviyyədə olur.

Azərbaycanda elmi-tədqiqat işlərinin aparılması, elit toxum istehsalı, meliorasiya-irriqasiya sisteminin qurulması, bir çox baytarlıq və fitosanitar xidmətlərin göstərilməsi tamamilə dövlət büdcəsi xərcləri hesabına həyata keçirilir. Ölkəmizin maliyyə imkanları artdıqca aqrar sahəyə göstərilən dövlət dəstəyinin həcmi də artır və əhatə dairəsi genişləyir. Məsələn, bütün istiqamətlər üzrə kənd təsərrüfatına yönələn dövlət dəstəyinin ümumi həcmi 2007-ci ildə 328 milyon manat olmuşsa, 2013-cü ildə bu göstərici 657 milyon manat təşkil etmişdir ki, bu da ölkə üzrə ümumi daxili məhsulun 1,1, kənd təsərrüfatı məhsullarının ümumi dəyərinin 12,5 və bu sahədə yaranan ümumi daxili məhsulun 21,8 faizinə bərabərdir. Amma respublikamızda kənd təsərrüfatına göstərilən dövlət dəstəyi 6 ildə 2 dəfə artsa da, hələ bir çox ölkələrin səviyyəsindən geri qalır. Digər tərəfdən kənd təsərrüfatında hazırda həyata keçirilən dövlət dəstəyi mexanizminin təkmil olmaması bu sahədə sabit inkişafı təmin etmir. Bunu idxaldan asılılıq səviyyəsi yüksək olan və ən çox subsidiya ayrılan buğda istehsalına dair illik göstəricilərin təhlili də sübut edir. 2007-ci ildə Azərbaycanda 1 milyon 331 min ton buğda istehsal olunmuş və hər hektardan orta hesabla 27,3 sentner məhsul yığılmışdır. 2013-cü ildə isə 1

milyon 893 min ton məhsul istehsal olunmaqla hər hektardan məhsuldarlıq 27,5 sentner təşkil etmişdir. Hətta bəzi illərdə məhsuldarlıq xeyli aşağı olmuşdur. Bu da onu göstərir ki, kənd təsərrüfatının mövcud dəstək mexanizmi (subsidiyanın əkin sahəsinin hər hektarına görə verilməsi) bu sahənin yalnız ekstensiv inkişafını stimullaşdırmış və intensiv inkişafı təmin etməmişdir. Tətbiq olunan dəstək mexanizminin digər bir nöqsanı isə onun şəffaflığının təmin olunmamasıdır [1].

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 16 yanvar tarixli "Kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsulları bazarının fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında" Sərəncamında Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinə fermerlərə informasiya-məsləhət xidmətinin səmərəli təşkili sahəsində müvafiq tədbirlər görməsi barədə tapşırıq yerilmişdir. Bununla əlaqədar Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi Milli Məclisə əvvəllər təqdim etdiyi "Kənd təsərrüfatı informasiya-məsləhət xidməti haqqında" qanun layihəsi üzərində işlərin bərpa edilməsini təklif etmişdir. Nazirliyin bu təklifi nəzərə alınaraq Aqrar siyasət komitəsi həmin qanun layihəsini müasir tələblərə uyğun təkmilləşdirmiş və komitənin iclasında baxaraq Milli Məclisin müzakirəsinə tövsiyə etmişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, kənd təsərrüfatının inkişaf etdiyi ölkələrdə fermerlərə ən müxtəlif informasiya-məsləhət xidmətləri göstərilir və bu xidmətlərin mükəmməl hüquqi bazası yaradılmışdır.

Hal – hazırda Azərbaycan Respublikası üçün bu gün ən mühüm məsələlərdən biri iqtisadiyyatın neftdən asılılığını aradan qaldırmaqdan və iqtisadi inkişafın regionlarda daha çox yayılmasının təmin etməkdən ibarətdir. Bu sahəyə aid dövlət orqanları tərəfindən xüsusi qanun və layihələr hazırlanmaqdadır.

Hazırda Azərbaycanda yeni əlverişli iqtisadi mühit formalaşmaqdadır və iqtisadi inkişaf daha çox innovativ xarakter almağa başlamışdır. İqtisadiyyatda özəl bölmənin çəkisi artmaqda davam edir və sahibkarlığa dövlət dəstəyi göstərilir. Belə şəraitdə, bütövlükdə, iqtisadiyyatın, eləcə də sahibkarlığın, özəl bölmənin inkişafına innovativ element kimi İKT-nin tətbiqi və bunun üçün müvafiq infrastrukturun formalaşması iqtisadi səmərəliliyin artmasına əhəmiyyətli müsbət təsir göstərmişdir.

Aşağıdakı faktlar Azərbaycanın iqtisadiyyatında İKT-nin yeri və rolu haqqında fikir yaradır:

Azərbaycan Cənubi Qafqazda informasiya cəmiyyətinə keçid strategiyası qəbul etmiş birinci və yeganə dövlətdir (2003-cü il).

İKT, informasiya və poçt sektorunun gəlirlərinin orta illik artım tempi 2003-2013-cü illərdə 20-25% olmuş, təqribən 6 dəfədən çox artaraq 20 mlrd. ABŞ dollarını ötmüşdür. 2003-2013-cü illərdə bu sektora təqribən 2,5 mlrd. ABŞ dolları həcmində investisiya qoyulmuşdur ki, bunun 28%-i dövlət, 72%-i isə yerli biznes strukturları və xarici investorlar tərəfindən yatırılmışdır.

Beynəlxalq internet kanallarının ümumi tutumu dəfələrlə artırılaraq 200 Gbit/s-yə çatmışdır ki, Azərbaycan artıq trafikinin ötürülməsi üzrə tranzit funksiyasını yerinə yetirməkdədir.

Avropa ölkələrində vətəndaş cəmiyyətinə və biznes sektoruna göstərilən 20 əsas elektron xidmət növünün əksəriyyəti Azərbaycanda da tətbiq edilməkdədir. Artıq ölkəmizdə sahibkarlıq fəaliyyəti onlayn qeydiyyatla alınır, vergi və gömrük bəyannamələri, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun hesabatları elektron təqdim edilir, daşınmaz əmlakla bağlı sənədlərin, müxtəlif fəaliyyət növlərinə lisenziya və icazələrin verilməsi, pensiya və ünvanlı sosial yardımın təyinatı, sənədlərin qəbulu elektron formada həyata keçirilir və bu say sürətlə artır [2].

2005-2008-ci illər üçün "Elektron Azərbaycan" Dövlət Proqramında nəzərdə tutulan tədbirlər informasiya cəmiyyətinə keçidi təmin etmək üçün ilkin mərhələdə görülməli işləri əhatə etmişdir. Proqram üzrə görülmüş işlər sayəsində respublikanın rabitə və informasiya texnologiyaları bazarında azad rəqabət mühitinin yaradılması, sahəyə investisiyaların cəlb edilməsi və özəl sektorun inkişaf etdirilməsi üzrə mühüm addımlar atılmışdır. Sahənin normativ hüquqi bazası inkişaf etdirilmiş, telekommunikasiya infrastrukturunu müasirləşdirilmiş, ən yeni texnologiyaların tətbiqi genişləndirilmiş, əhaliyə, müəssisə və təşkilatlara göstərilən rabitə xidmətlərinin cəmiyyəti və keyfiyyəti yüksəldilmişdir. Respublika əhalisinin İKT-dən istifadə səviyyəsinin artırılması, sahə üçün yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanması və digər istiqamətlərdə müəyyən işlər görülmüşdür. Bütün bunlar Milli Strategiyanın növbəti mərhələsinin icrası üçün əsaslı zəmin yaratmışdır.

2013-cü ildə kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq ÜDM- un 5,3% - ni təşkil etmişdir [3]. Nəzərə alsaq ki, bu sahənin inkişafı üçün respublikada kifayət qədər imkanlar vardır, onda bu sahənin yüksək tempə inkişaf etdirilməsi məqsədi ilə bu sahəyə yeni metodlar əsasında inkişaf etdirilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycan iqtisadiyyatında kənd təsərrüfatı neft və tikinti sahələrindən sonra üçüncü ən iri sahə olmasını nəzərə alaraq Bu problemin həll olunması üçün artıq Azərbaycanda "elektron kənd təsərrüfatı" layihəsinə start verilmişdir.

Müasir şəraitdə cəmiyyətin inkişaf sahələrindən biri cəmiyyət həyatının bütün sahələrinin kompüterləşdirilməsi və informasiyalaşdırılmasıdır. İKT iqtisadiyyatın inkişafına ciddi təsir göstərdiyini nəzərə alaraq, kənd təsərrüfatı sahələrinə tətbiq olunması labüd olaraq qalmaqdadır.

Hal-hazırda İKT-nin əhatə dairəsi hökumət təşkilatlarını, qeyri-hökumət və özəl qurumları, iqtisadi-sosial, elm-mədəniyyət, ictimai-siyasi, təhsil və s. sahələri əhatə edir. Kənd təsərrüfatının informasiy-

alarla təchiz edilməsi zəruriliyi artıq Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi tərəfindən qəbul edilir və fəaliyyətinin prioritet istiqamətlərindən birinə çevrilmişdir.

Azərbaycanda kənd təsərrüfatının elektronlaşması istiqamətində işlər sürətləndirilib. Qeyd edək ki, bununla bağlı Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi "Elektron Kənd Təsərrüfatının Subsidiya və Siyasətə dair İnformasiya Sisteminin (SSİS) yaradılması" xidmətlərinin göstərilməsi üçün tender elan edib. Tenderdə proqram təminatının tərtibi, tətbiqi və idarə edilməsi, rəqəmsal məkan məlumat bazasının yaradılması və inteqrasiyası, GIS proqram təminatının hazırlanması və tətbiqi, inteqrasiya edilmiş İdarəetmə və Nəzarət Sisteminin (İACS) prinsiplərinə əsaslanan informasiya sistemlərinin yaradılması və bu sahələrdə təcrübəli mütəxəssislərə malik olan hüquqi şəxslər iştirak edə bilərlər. Yaxın gələcəkdə ölkəmizdə kənd təsərrüfatının tamamilə elektronlaşması nəzərdə tutulur. Sözügedən məsələ ölkə prezidentinin bu ilin əvvəlində «Aqrar sahədə idarəetmənin təkmilləşdirilməsi və institusional islahatların sürətləndirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında» imzaladığı fərmanda öz əksini tapıb [4]. Sənəddə həmçinin Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi ilə İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyinə tapşırılıb ki, aqroparkların yaradılması barədə təkliflərini hazırlayıb prezidentinə təqdim etməlidirlər. Bundan başqa, hər iki nazirliyə aqrar sektorun dövlət tərəfindən dəstəklənməsində şəffaflığı və hesabatlılığı təmin etmək üçün «Elektron kənd təsərrüfatı» informasiya sisteminin yaradılması tapşırılıb [5].

Nazirliyin təqdim etdiyi məlumatlara görə, beynəlxalq ekspertləri cəlb etməklə, bu istiqamətdə zəruri ehtiyacların müəyyənəşdirilməsi məqsədilə mövcud hüquqi və təşkilati çərçivələr təhlil edilib, texniki şərtlər hazırlanıb. Bunun əsasında hazırda Avropa təcrübəsinə uyğun "İnteqrasiya olunmuş Nəzarət Sisteminin" (İACS) prinsiplərinə əsaslanan və 7 alt moduldan (Torpaq Sahələrinin İdentifikasiyası Sistemi, Fermer Təsərrüfatlarının Reyestri, Biznes Təhlili və Hesabatlar Modulu, Sənədlərin İdarə olunması Sistemi, Ərizələrin Emalı Modulu, Ödənişə İcazə Modulu və Risklərin Təhlili Modulu) ibarət olan "Elektron kənd təsərrüfatı" sisteminin tətbiqi üçün praktiki fəaliyyətə başlanılıb. Bu məqsədlə xidmətlərin satın alınması məqsədilə tender keçirilib və beynəlxalq məhsələtçilər qrupundan ibarət konsorsium seçilib. Həmçinin "Aqrolizing" ASC tərəfindən aparılan bütün əməliyyatların elektron-uçot sistemində keçirilməsi başa çatdırılıb, o cümlədən güzəşt tətbiq ediləcək texnikalarla bağlı xüsusi proqram təminatı hazırlanıb və elektron məlumat bazası yaradılıb. "Aqrolizing" ASC tərəfindən lizinq verilən kənd təsərrüfatı texnikalarına güzəştlərin tətbiqi ilə əlaqədar 1 noyabr 2014-cü il tarixdən etibarən nazirliyin (www.agro.gov.az) və "Aqrolizing" ASC-nin (www.agrolizing.gov.az) rəsmi internet saytları vasitəsilə onlayn rejimində

müraciətlərin qəbuluna başlanılıb. Bununla yanaşı, heyvandarlıqla məşğul olan fermer təsərrüfatlarının və digər dövlət baytarlıq nəzarəti obyektlərinin elektron qeydiyyatına başlanılıb, hazırda 4810-a qədər obyekt qeydə alınıb. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının qeydiyyatı, heyvan xəstəlikləri və onlara qarşı mübarizə tədbirləri, aylıq və rüblük baytarlıq hesabatlarının XEMS və Az.VET elektron informasiya sistemində həyata keçirilməsi işləri davam etdirilir. 2014-cü ildən ölkədə fəaliyyət göstərən süni mayalama texnikləri tərəfindən aylıq hesabatların Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinə elektron formada təqdim olunması sistemi qurulub. Dövlət Fitosanitar Nəzarəti Xidməti tərəfindən göstərilən üç xidmət elektron xidmətlərin siyahısına daxil edilib [6].

Ərzaq təhlükəsizliyini artırmaq və fermerlərin biznesini dəstəkləməkdə İKT-nin rolu getdikcə daha çox qəbul olunur və 2003-2005 İnformasiya Cəmiyyəti üzrə Dünya Sammitində rəsmi olaraq təsdiqlənib. Buna kompyuterlərdən, internetdən, coğrafi informasiya sistemlərindən, mobil telefonlardan və həmçinin radio və televizor kimi ənənəvi mediadan istifadə daxildir. Elektron kənd təsərrüfatı nisbətən yeni bir fenomen olmasına baxmayaraq, İKT-nin kənd təsərrüfatının inkişafı və yoxsulluğun azaldılmasındakı iştirakına dəlillər getdikcə artır.

2015-ci ilin Azərbaycan Respublikasında "Kənd təsərrüfatı ili" elan edilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 03 aprel 2015-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş Tədbirlər Planında 2015-ci il ərzində kənd təsərrüfatında elektronlaşma sahəsində aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur: [7]

4.1. Avropa İttifaqının "İnteqrasiya Olunmuş Nəzarət Sistemi" prinsipinə əsaslanan və Torpaq Sahələrinin İdentifikasiyası Sistemi, Fermer Təsərrüfatlarının Reyestri, Biznes Təhlili və Hesabatlar Modulu, Sənədlərin İdarə Olunması Sistemi, Ərizələrin Emalı Modulu, Ödənişə İcazə Modulu və Risklərin Təhlili Modulu komponentlərindən ibarət olan "Elektron kənd təsərrüfatı" sisteminin yaradılması üzrə işlərin sürətləndirilməsi;

4.2. Kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqların coğrafi məlumat bazasının və informasiya sisteminin yaradılması;

4.3. Kənd təsərrüfatı sektoruna aid müəssisə və obyektlərin, sahibkarlıq subyektlərinin məlumat bazasının yaradılması;

4.4. Dövlət Fitosanitar Nəzarəti Xidmətinin karantin məntəqələrinin Vahid Avtomatlaşdırılmış İdarəetmə Sistemində qoşulması, habelə Xidmətin funksional fəaliyyəti üzrə elektron xidmətlərin yaradılmasının davam etdirilməsi;

4.5. Lizinq əməliyyatlarının avtomatlaşdırılması sisteminin yaradılması istiqamətində işlərin başa çatdırılması;

4.6. Kənd təsərrüfatı texnikalarının qeydiyyatı üzrə elektron sistemin yaradılması;

4.7. Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi sistemi üzrə informasiya kommunikasiya texnologiyaları strategiyasının hazırlanması, Nazirliyin mərkəzi məlumat bazası və korporativ şəbəkə infrastrukturunun və mərkəzi aparatında Çağrı Mərkəzinin, elektron kargüzərlik, insan resurslarının idarə edilməsi və elektron arxiv sistemlərinin yaradılması;

4.8. Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçı, topdansaş və pərakəndə satış qiymətləri üzrə müəmmadi monitorinq məlumatları əsasında bazar iştirakçıları və ictimaiyyət üçün açıq elektron informasiya sisteminin qurulması

Elektronlaşma istiqamətində daha bir addım kimi Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsində (Qeyd: Komitə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 05 fevral 2015-ci il tarixli Sərəncamı ilə ləğv edilmişdir) Geoportal və ictimai kadastr xəritəsi ilkin test rejimində istifadəyə verilmişdir. Hazırda Kənd Təsərrüfatı Nazirliyində "Elektron nazirliyin" yaradılması üzrə iş aparılır. "Elektron nazirliyin" işə salınmasından sonra fermerlərin və onların torpaqlarının elektron qeydiyyatının sadələşməsindən başqa, bütün dövlət orqanlarında və digər aidiyyəti qurumlarda kənd təsərrüfatı üzrə bütün lazımi məlumatı, məsələn, fermer barədə, onun torpaqları, mal-qaranın sayı, subsidiyalar barədə məlumatları elektron şəkildə almaq imkanı yaranacaq. Beləliklə, formalaşmaqda olan "şəbəkə cəmiyyəti" (network society) kənd təsərrüfatını da

əhatə dairəsinə salmaqla bu sahədə iqtisadi səmərəliliyin yüksəlməsinə zəmin yaradır. Torpaq ehtiyatları barədə aktual informasiyanın formalaşması, torpaqların istifadəsinə və mühafizəsinə dövlət nəzarətinin effektivliyinin artırılması dövlət torpaq kadastrının və torpaqların monitorinqinin müəmmadi şəkildə aparılmasından asılıdır. Dünyanın inkişaf etmiş dövlətlərinin təcrübəsi göstərir ki, torpaq-kadastr sistemləri dövlət idarəçiliyinin ayrılmaz tərkib hissəsidir. Dövlət torpaq kadastrı – torpaq istifadəçiliyinin dövlət qeydiyyatı, torpaqların kəmiyyət və keyfiyyətə uəotu, bonitirovkası və iqtisadi qiymətləndirilməsi üzrə məlumatların məcmusudur. Bu sahədə avtomatlaşdırılmış sistemin olmaması torpaq münasibətlərinin tənzimlənməsində, torpaqların normativ qiymətlərinin müəyyənləşdirilməsində, torpaq reyestrinin tərtibində və torpaq bazarının formalaşdırılmasında, vergi dərəcələrinin müəyyənləşdirilməsi və tətbiqində, kadastr qiymətləndirilməsində, eləcə də torpağa investisiya qoyuluşu prosesinin inkişafında böyük çətinliklər vardır.

Təəssüflə qeyd etməliyik ki, Rusiya, Ukrayna, Qazaxıstan və bəzi digər MDB ölkələrindən fərqli olaraq ölkəmizdə kənd təsərrüfatı məhsullarının elektron ticarətini onlayn həyata keçirməyə imkan verən saytlar demək olar ki, yox dərəcəsidir. Yalnız ümmumi təyinatlı elektron ticarət saytlarında kənd təsərrüfatı məhsullarının satışı ilə əlaqədar elanlara rast gəlmək mümkündür.

ƏDƏBİYYAT

1. İbrahimov E.R. Aqrar sektorun gələcək inkişafını təmin etmək üçün potensialımız genişdir // Azərbaycan. - 2015.-11 fevral. - № 32. - S. 5. 2. <http://www.mincom.gov.az/charts-az-AZ/2003-2013/ikt-tetbiqi/> - Azərbaycan Respublikası Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsi. 3. "Dünya İqtisadiyyatının İnkişaf Paradıqması: Bazar və Sonrası" mövzusunda Avrasiya Sosial Elmlər Forumunun məruzələr kitabı/ (II cild) Bakı: "İqtisad Universiteti", 2013, 332 s. 4. "Azərbaycanın kənd təsərrüfatı", Statistik məcmua, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi. 2014, 664 s. 5. <http://president.az/articles/11447> - Azərbaycan Respublikası Prezidentinin rəsmi İnternet sahifəsi. 6. <http://www.ictnews.az/read-34782-news-1.html>. 7. http://azertag.az/store/News/Official_Chronicle_7/TADBIRLAR%20PLANI-.pdf

Использование ИКТ в сельскохозяйственном секторе и анализ текущего состояния реализации достижений НТИ

И.А.Менсимзаде

В статье упоминаются использование ИКТ и электронной торговли в области сельского хозяйства и истолковано влияние развития бизнеса в аграрном секторе, меры, принятые в Азербайджане в этой области за последние годы, самые последние инновации в области законодательства, приказы, программное обеспечение и была дана подробная информация и полученные результаты о деятельности Министерства сельского хозяйства в формировании «Электронного сельского хозяйства».

Ключевые слова: сельское хозяйство, «Год Сельского хозяйства», информационно-коммуникационные технологии, аграрные отношения, сельскохозяйственные парки, электронное сельское хозяйство, электронные услуги, электронное правительство, электронная коммерция, электронная система регистрации, государственная поддержка аграрного сектора.

Analysis of the modern position of the ICT usage and applying of the STD achievements in the agricultural section

I.A.Mensimzade

This article deals with the applying of ICT and e commerce to the agriculture and the impact of it to the business in the agricultural section in Azerbaijan. Information about the legislative enactments that have been made lately in Azerbaijan in this sector, the latest innovations in the legislative body, directions, detailed news about the formation of e agriculture of the Ministry of Agriculture have been given and the results which will be gained have been shown in this article.

Key words: agriculture, "the year of the agriculture", Information Communication Technology, agricultural relations, agricultural parks, e agriculture, e services, e gov, e commerce, e registration system, government support to the agricultural section